GOD, SAINTS AND THE DEVIL IN THE ROMANIAN TRANSLATIONS OF THE PROVERBS FROM THE NOVEL DON QUIXOTE DE LA MANCHA

Alin Titi Călin

PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: This paper aims investigating religious paremiological structures from the Romanian translations of the novel «DonQuixote de la Mancha», but with a constant view on the Cervantes' orginal text. The contrastive analysis is based on linguistics and translation studies, the main objectives of our study being to denote the changes resulting from the translation process and to pursue the conservation of the paremiological essence, highlighting eventual incongruences. The research stopped only on the proverbs whose central figures are God, Saints and the devil and it considers the translation from 1969 made by Edgar Papu and Ion Frunzetti and the translation from 2004 witten by Sorin Mărculescu.

Keywords: equivalence, composition, permutation, prosody, vocabulary.

Tezaurul paremiologic spaniol evocat în *Don Quijote de la Mancha* prezintă proverbe de sorginte și tematică diversă. În pofida acestei varietăți, din cele peste 200 de paremii existente în operă, formulele apoftegmatice populare cu caracter religios se vehiculează cel mai frecvent, constituind o mărturie a spiritului bisericesc ce trena asupra societății, dar, mai ales, o marcă a uneia din genezele proverbelor – *Biblia.*

Unitățile paremiologice din romanul cervantin sunt receptate în cultura română prin intermediul traducerilor. Întrucât traducerea reprezintă un proces sinuos, iar proverbele sunt structuri cu particularități imuabile, delimitate de trăsături specifice (valoare metaforică, formă fixă, laconism, prozodie, valoare didactică și pedagogică), este important de urmărit soluțiile, dar mai ales permutările pe care le-au operat traducătorii români în transpunerea acestor proverbe. Studiul contastiv are în vedere traducerea din 1969 realizată de Edgar Papu și Ion Frunzetti, adaptată culturii noastre și intrată deja în conștiința cititorului, și traducerea

BDD-V2068 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:21 UTC)

din 2004 realizată de Sorin Mărculescu, marcată de un grad mare de fidelitate, o „literalitate expresivă", cum însuși traducătorul o numește.

Lucrarea de față își propune analizarea proverbelor religioase, referitoare doar la Dumnezeu, Sfinți și diavol dintr-o optică lingvistică și traductologică. Specimenul nostru de analiză cuprinde o examinare a conținutului proverbelor cervantine și a alterărilor anumitor unități sau lexeme în momentul transpunerii lor. Pentru aceasta, am avut în vedere elemente de terminologie specifică traductologică (gradul de echivalență, parafrazarea, traducerea literală sau calcul lingvistic) și am preluat modelul de cercetare al discursului repetat propus de profesorul Stelian Dumistrăcel, care pentru acest tip de analiză optează pentru figurile de construcție ale lui Quintilian. Teoria *quadripartita ratio* întâlnită la retorul latin relevă patru metode prin care se evidențiază deviațiile sau abaterile de la regulă: *adiectio* – adăugarea unui sau mai multor elemente ce augumentează enunțul; *detractio* – suprimarea sau abrevierea anumitor unități; *transmutatio* – operația prin care au loc permutări, dislocări sau interferări ale termenilor; *immutatio* – suprimarea și adjoncțiunea, adică substituirea unor termeni.

Toate citatele din *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha* în limba spaniolă sunt din ediția: *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*, II vol., Edición (introducción, texto y notas) de John Jay Allen, Cátedra, Madrid, 1991, citatele din traducerea lui Edgar Papu și Ion Frunzetti sunt din ediția: *Iscusitul hidalgo don Quijote de la Mancha,* IV vol., traducere de Edgar Papu și Ion Frunzetti, cu un studiu intrductiv de G. Călinescu, Editura pentru Literatură, București, 1969, iar citatele din traducerea lui Sorin Mărculescu sunt din ediția: *Don Quijote de la Mancha,*II vol., traducere, cuvânt înainte, cronologie, note și comentarii de Sorin Mărculescu, cu un studiu intrductiv de Martin de Riquer, Editura Paralela 45, Pitești, 2004.

Proverbe despre Dumnezeu

Structurile paremiologice referitoare la divinitate sunt numeroase, astfel încât, se va reda doar analiza anumitor structuri precum:

- *Con todo eso, te has de sentar; porque* ***a quien se humilla, Dios le ensalza****.*

Y asiéndole por el brazo, le forzó a que junto dél se sentase. (Cervantes, vol. I, p. 169)

- *Cu toate astea, trebuie să te așezi, căci* ***pe cine se umilește Dumnezeu înalță****, zise don Quijote și, apucându-l de braț, îl sili să se așeze alături de el.* (Edgar Papu, Ion FrunzEtti, vol I, p. 129)

BDD-V2068 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:21 UTC)

- *Cu toate astea, trebuie să te aşezi, căci* ***pe cine se smereşte, Dumnezeu înalţă****.*

Şi, prinzându-l de braş, îl sili să şadă lângă el. (Sorin Mărculescu, vol I, p. 103)

Sorgintea biblică a prezentului proverb este arhicunoscută, regăsind-se atât în Evanghelia lui Luca (14, 11), cât și în cea a lui Matei (23, 12), propagându-se fără echivoc una din cele mai importante virtuți din Biserică: „oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa”. Cervantes preia ultima parte a maximei biblice, utilizează pronumele relativ „pe cine” pentru a spori caracterul sentențios al paremiei și conservă o alcătuire bimembră formată dintr-o parte expozitivă „a quien se humilla” și una concluzivă „Dumnezeu înalță”.

Fiind explicit înțelesul unității paremiologice, nu se produc alterări în momentul traducerii lor, ambele texte întrebuințând o traducere literală, diferența constituind-o alegerea termenului pentru transpunerea verbului „se humilla”. Din punct de vedere semantic, cei doi termeni pentru care au optat traducătorii „se umilește” și „se smerește” se află într-o relație de sinonimie, având aceleași proprietăți. Cu toate acestea, există o importantă distincție de nuanță: umilința este un sentiment de inferioritate, care poate avea la bază smerenia, însă este asociată, mai curând, subjugării, pierderii integrității, în vreme ce smerenia este o atitudine umilă, de bună-cuviință, asociată evlaviei, cucerniciei creștinești. În spațiul românesc creștin se utilizează termenul de smerenie ca o importantă virtute a vieții creștine, ce are ca finalitate anihilarea vanității, iar termenul de umilință se consideră că ar putea duce la mistuirea demnității. Astfel, fără a fi eronat primul proverb tradus, considerăm a doua traducere mai bună față de prima, în concordanță cu terminologia biblică răspândită în spațiul românesc.

- *Dios lo hará mejor – dijo Sancho –, que* ***Dios que da la llaga, da la medicina****;* (Cervantes, vol. II, p. 168)
- *Dumnezeu o să facă aşa cum îi bine, spuse Sancho, că* ***Domnul dă dalacul şi tot el dă leacul****;* (Edgar Papu, vol. III, p. 214)
- *O să găsească Dumnezeu un leac – zise Sancho –, căci* ***Dumnezeu, când rănește, și lecuiește****.* (Sorin Mărculescu, vol. II, p. 167)

Proverbul, ca și în situația anterioară, dezvăluie puterea supremă a divinității în guvernarea lumii, în forța de a predetermina evenimentele spre binele oamenilor, El fiind cel care îngăduie momentele nefaste și, deopotrivă, cel care le disipează. Unitatea paremiologică,

BDD-V2068 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:21 UTC)

cu un clar mesaj duhovnicesc, are sorgintea în *Cartea lui Iov* (5, 18): „Căci El răneşte şi El leagă rana, El loveşte şi mâinile Lui tămăduiesc", paremia din textul lui Cervantes urmărind aceeași linie a caznei și a tămăduirii exprimate în textul sacru. Alcătuirea enunțului lingvistic este bimembră, având două componente (expoziția și sentința) ce formează, în termenii lui Ruxăndoiu, un proverb prescripție. De asemnea, datorită opoziției semantice a principalilor termeni – *llaga* și *medicina*, conform clasificării lui Danilov proverbul prezintă o opoziție antonimică substantivală.

Prima versiune suprimă pronumele relativ „que" și interferează o conjuncție, un adjectiv și un pronume, schimbând ușor, astfel, topica enunțului original. Remarcăm selecția principalelor substantive: „dalacul" și „leacul" care sporește caracterul prozodic paremiologic, neexistent în proverbul inițial. Permutările și opțiunile făcute nu periclitează înțelesul și esența paremiologică a structurii, ci, dimpotrivă, o potențează, conferindu-i un efect stilistic superior și o particularitate mnemonică proprie proverbelor.

Vuestra merced me perdone, y se duela de mi mocedad, y advierta que sé poco, y que si hablo mucho, más procede de enfermedad que de malicia; mas ***quien yerra y se enmienda, a Dios se encomienda***. (Cervantes, vol. II, p. 245)
Iartă-mă, măria-ta, milostiveşte-te de neghiobia mea şi ţine-n seamă că sînt un nepriceput, şi dacă spun şi eu vrute şi nevrute, asta-i mai mult din prostie decît din răutate; dar ***cine greşeşte şi se-ndreptează, lui Dumnezeu i se-ncredinţează***. (Edgar Papu, vol. III, p. 321)
Iartă-mă, înălțimea ta, fie-ți milă de vârsta mea necoaptă și ține seama că știu puțin și, dacă vorbesc mult, asta-mi vine mai degrabă din beteșug decât din răutate; dar ***cine greșește și se pocăiește, pe Dumnezeu îl slăvește***. (Sorin Mărculescu, vol. II, p. 246)

Chiar dacă proveniența enunțului dat nu este în mod precis de natură biblică, proverbul folosit de Cervantes conservă o tematică religioasă, propagând valori și învățături aidoma scrierilor sacre. Chemarea la pocăință, manifestarea regretului pentru săvârșirea unei fapte reprobabile sunt sentimente și acte considerate primordiale în orice spațiu creștin. Recunoașterea de bună voie a unei greșeli făptuite și hotărârea de a se îndrepta reprezintă modalitatea prin care omul capătă nădejdea că Dumnezeu îl va ierta și va veghea asupra lui. Proverbul-exemplu prezintă o structură formată dintr-o expoziție și o sentință, în prima parte existând aproape o opoziție antonimică verbală prin contrastul dintre „yerra" și „enmienda". De vreme ce conținutul lexical este ușor perceptibil și lipsind o metaforă sau o alegorie,

BDD-V2068 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:21 UTC)

transmiterea mesajului original se va face fără alterări ale specificului paremiologic al enunțului. Ambele transcripții sunt traduceri literale ale paremiei originale. Nu s-au remarcat folosirea figurilor de construcție consemnate de Quintilian și nu s-a încercat crearea unor versiuni sau parafrazări ale proverbului original. Transpunerea fiecărui lexem nu a anulat efectul prozodic al paremiei originale, ci selecția acestora a coincis cu rima și măsura unității din limba spaniolă.

- *Haya lo que hubiere – replicó Sancho –, que al buen pagador no le duelen prendas, y **más vale al que Dios ayuda que al que mucho madruga*** (Cervantes, vol. II, p. 289)
- *Fie ce-o fi, îi întoarse vorba Sancho, că pe bunul platnic zălogul nu-l doare; şi **mai cîstigat eşti cu Dumnezeu într-ajutor decît sculat la cîntători;*** (Edgar Papu, vol. III, p. 385)
- *Fie ce-o fi – replică Sancho –, căci pe bunul platnic zăloagele nu-l dor, şi **mai bine-i să te ajute Dumnezeu decât să mâneci mereu*** (Sorin Mărculescu, vol. II, p. 292)

În pofida lipsei unei referințe în *Sfânta Scriptură*, grație mesajului pe care îl poartă, proverbul se înscrie în categoria unităților cu tematică religioasă. Precum alte structuri cu aceeași problematică, proverbul exprimă rolul și nevoia providenței în viețile oamenilor. După cum îl explică Sancho Panza, paremia evidențiază superioritatea planului și puterii divine față de capacitățile omenești, încriminându-i pe cei care au mai multă nădejde în propriile putințe, decât în forța supremă dumnezeiască. Alcătuirea proverbului este bimembră, originalul având un model sintactic specific unităților paremiologice spaniole „más vale.. que...”. Întrucât topica proverbului este specifică limbii spaniole, cu elemente de prozodie, iar în limba țintă neexistând un echivalent măcar parțial, transpunerea acestuia se poate face fie parafrazând enunțul original, fie creând o versiune a acestuia. Am putea spune că ambele traduceri pendulează între o parafrazare și o versiune, de vreme ce se încearcă „echivalențe literale” Cele două unități conservă aceeași structură formală a unității originale, fără însă a pierde efectul stilistic.

Prima traducere operează o comutare a termenilor, respectiv o schimbare a unor categorii gramaticale, verbele centrale din enunțul original, devenind substantive în limba română. Permutarea făcută a necesitat și o detentă, adăugându-se verbul a fi, aflat la persona a II-a, față de structura verbală la persoana a III-a a originalului. De asemenea, expansiunea a constat și în adăugarea prepoziției „întru”, iar în a doua parte, pentru a se transmite sensul de

BDD-V2068 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:21 UTC)

„în zorii zilei” și a conserva esența paremiologică, traducătorii au folosit o expresie din limba română: „sculat la cântători”. A doua traducere menține verbele centrale, însă traducătorul găsește un echivalent optim pentru verbul „madruga” – „mâneci”și substituie adverbul de cantitate din original, „mucho”, cu un adeverb de timp, „mereu”, în acest mod reușind să păstreze elementele de versificație existente și în proverbul spaniol.

a Dios rogando y con el mazo dando *y que más vale un toma que dos te daré?* (Cervantes, vol. II, p. 298)
la ceruri rugi rosteşti, iar cu ciocanul tot loveşti*, şi că mai mult face un “ia acuma” decît doi “o să-ţi dau”.* (Edgar Papu, vol. III, p. 397-398)
roagă-te la Dumnezeu și dă-i maiul greu*, sau mai mult face un „na” decât doi de „ți-oi da”?* (Sorin Mărculescu, vol. II, p. 302)

Prezent și în cultura spaniolă actuală, proverbul se înscrie în tematica proverbelor religioase, fără a avea izvorul în Biblie, însă se desprinde o învățătură ecelziastică și laică, deopotrivă. Apoftegma populară exprimă nevoia încrederii în pronia cerească și în păstrarea legăturii cu divinitatea prin rugăciune, dar, în același timp, paremia are și un imperativ al aportului propriu, al muncii oamenilor pentru a obține ceea ce își doresc. Este necesară încrederea în providență, însă aceasta trebuie dublată sau însoțită și de un efort personal, de muncă. De altfel, în *Epistola a doua către Tesaloniceni* (3, 10), Sfântul Apostul Pavel spune că: „dacă cineva nu vrea să lucreze, acela nici să nu mănânce”. Proverbul nu prezintă o opoziție semantică, structura acestuia fiind bimembră. Din punct de vedere lingvistic, folosirea gerunziului este puțin obișnuită nu doar în stereotipia și tipologia proverbelor spaniole, ci și a enunțurilor spaniole în genere. Cu elemente de prozodie evidente, dar și cu o structură logico-semantică clară, proverbul a fost tălmăcit în același mod, însă traducătorii au creat propriile lor versiuni, cu mijloace lingvistice și stilistice proprii.

Prima versiune a păstrat topica enunțului original, însă, în construirea sa s-au operat și o serie de permutații. Trimiterea clară la divinitate a fost substituită cu un alt echivalent, iar, prin același procedeu, *immutatio*, conjuncția copulativă a fost înlocuită cu una adversativă. Verbele nepredicative s-au transpuns la modul indicativ, enunțul fiind totodată augumentat prin introducerea a două elemente noi: verbul a rosti, întrucât s-a optat pentru substantivul „rugi”, și al doilea element, adverbul „tot”. Probabil, prima construcție s-a realizat din necesitatea conservării structurii ritmice, iar adverbul tot s-a adăugat pentru a comunica

BDD-V2068 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:21 UTC)

specificitatea gerunziului din enunțul original, adică redarea unei acțiuni continue sau în plină desfășurare. Considerăm că aceste permutări au alterat înțelesul global al paremiei din textul lui Cervantes.

A doua traduecere prezintă un caracter sentențios sporit, atât față de prima traducere, cât și față de original, datorită imperativului verbelor. Având același obiectiv de a insera o rimă unității paremiologice, traducătorul a recurs la o inversiune în prima parte, iar în ce de-a doua parte a proverbului a adăugat un lexem – „greu". Ca și în cazul precedent, s-au utilizat diferite figuri de constructie, permutări și adăugări, însă a doua traducere reușește să rămână într-un grad mai mare fidelă originalului și, mai important decât atât, să transmită esența proverbului.

Proverbe despre Sfinți

De trei ori s-au evocat variante ale aceluiași proverb, având ca referent o singură, dar importantă figură biblică, Sfântul Petru. Varianta originală a unității paremiologice este *A quien Dios se la dio, San Pedro se la bendiga*. Întrucât traducătorii optează de fiecare dată pentru aceeași modalitate de transpunere, am selectat o singură reprezentare:

- *Pues esto así es, yo quedo libre y suelto de mi promesa; cásense en hora buena, y* ***pues Dios Nuestro Señor se la dio, San Pedro se la bendiga***. (Cervantes, vol. II, p. 449)
- *Dacă aşa stă treaba, apăi şi eu, în ce mă priveşte, rămîn slobod şi dezlegat de făgăduinţa mea. Cunune-se într-un ceas bun!* ***Dacă Dumnezeu zice da, n-or să spună alţii ba***. (Edgar Papu, vol. IV, p. 215)
- *Dacă aşa stau lucrurile, eu mă consider liber şi dezlegat de făgăduila mea: căsătorească-se într-un ceas bun şi,* ***de vreme ce Domnul Dumnezeul nostru i-a dat-o, Sfântul Petru s-o binecuvânteze***. (Sorin Mărculescu, vol. II, p. 459)

Deși nu este de sorginte biblică, proverbul amintit condensează într-o formulă lingvistică esențializată o observație asupra providenței. Adevărul propagat face referire la faptul că există un plan divin prin care este prevăzut și orientat cursul întâmplărilor, iar oamenii trebuie să realizeze scopurile stabilite de Dumnezeu. De asemenea, structura poate exprima unul din îndemnurile învățăturii creștine: resemnarea sau acceptarea senină nu doar a situațiilor

BDD-V2068 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:21 UTC)

favorabile, ci și ale celor potrivnice. În fața deciziilor și a actelor lui Dumnezeu oamenii nu se pot opune, iar în proverbul dat, chiar și cel considerat primul între apostoli trebuie să se conformeze, preamărindu-l pe Dumnezeu. Alcătuirea paremiei este bimembră, marcându-se o relație de consecutivitate, iar grație unei structuri logico-semantice simple, transpunerea proverbului în limba țintă se realizează fără inconveniente.

În redarea proverbului în limba țintă, primii traducători au recurs la figurile de construcție quintiliene. Propoziția consecutivă marcată de conjuncția „pues" a fost substituită cu o propoziție cauzală introdusă prin conjuncția „dacă". „Nuestro Señor", o sintagmă nefolosită, de altfel, în spațiul românesc a fost suprimată, la fel ca și pronumele „se la", corespondentul românesc, căpătând în acest fel universalitate. Verbele „dio" și „bendiga" au fost înlocuite cu două verbe *dicendi*, iar pentru a transmite esența paremiologică au fost adăugate două adverbe, proverbul prezente având în limba țintă o opoziție antonimică adverbială. Versiunea creată redă caracterul și înțelesul originalului și, în plus, capătă și un caracter popular, nu doar religios. A doua transpunere a urmat, ca și în alte cazuri, o line a echivalenței fidele, realizând o traducere literală.

Proverbe despre diavol

Aidoma proverbeleor referitoare la Sfinți, în romanul cervantin se redă de trei ori același proverb cu același referent.

- *Por nombre tan santo como este libro tiene se podía perdonar su ignorancia; mas también se suele decir: «**tras la cruz está el diablo**»; vaya al fuego*. (Cervantes, vol. I, p. 132)
- *De hatârul unui nume așa de cuvios cum are cartea asta, i-am putea trece cu vederea neghiobia; dar să nu uităm ce zice o vorbă: „**De dindărătul crucii se ițește Diavolul**", așa că dă-o focului.* (Edgar Papu, Ion Frunzetti, p. vol I, 78-79)
- *După numele atât de sfânt purtat de cartea asta, i s-ar putea ierta ignoranța; se spune însă, după cum se obișnuiește, și că „**îndărătul crucii stă dracul**". Ducă-se-n foc.* (Sorin Mărculescu, vol I, p. 66)

Semnalat de o formulă introductivă specifică, creatorul proverbului s-a prevalat de motivul diavolului, respectiv al crucii, pentru a propaga ideea conform căreia viclenia și ipocrizia, atributele spiritului suprem al răului, încolțesc și în cazul celor mai valoroase aparențe. Din punct de vedere structural, unitatea paremiologică prezintă o alcătuire simplă,

BDD-V2068 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:21 UTC)

fiind unimembru. Transpunerea se va realiza facil, recurgându-se la o parafrazare în cazul primei traduceri și a unei traduceri literale, în cazul textului lui Sorin Mărculescu, în nicio situație nepriclitându-se înțelesul global al apoftegmei.

În cadrul primei interpretări paremiologice se operează o ușoară detentă, întrucât se adaugă prepoziția *de*, chiar dacă adverbul folosit *dindărăt* reprezintă o suprimare a prepoziției *de* și *îndărăt*. Opțiunea finală „de dindărăt" este justificată, dacă luăm în considerare substituirea verbului *a fi* (*estar)* din textul original, cu sensul de se afla, a exista, a sta, cu verbul reflexiv *a se iți*. Procesele *adiectio* și *immutatio* folosite de traducători urmăresc potențarea naturii ascunse a diavolului, care se ivește sau dorește să se ivească fără a fi observat sau simțit. Structura paremiologică construită în a doua transpunere urmărește, așa cum am afirmat deja o traducere literală, nefectuând nicio permutare. Cu toate acestea, remarcăm folosirea unor sinonime (*îndărăt, dracul*), care evocă caracterul popular al proverbelor.

Concluzii

Conform analizei, proverbele cervantine despre Dumnezeu, Sfinți și diavol prezintă o structură compozițională bimembră păstrată, de altfel, de traducătorii români. Am remarcat un grad ridicat de fidelitate în tâlmăcirea structurilor, întrucât traducătorii au păstrat particularitățile semantico-pragmatice și au abordat aproape toate figurile de construcție quintiliene, mai puțin *detractio* (suprimarea) ca modalitate de redare a proverbelor în limba română. Astfel, au creat versiuni, au parafrazat și au calchiat unele enunțuri paremiologice. Chiar dacă o traducere literală nu s-ar considera potrivită unor asemenea enunțuri, traducătorii, de cele mai multe ori, printr-o justă selecție a termenilor, au reușit să conserve tipologia și stereotipia paremiologică în limba țintă, găsind cele mai bune corespondențe și neezitând să creeze versiuni proprii.

BIBLIOGRAFIE:

Biblia sau *Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2006.

Cervantes Saavedra, Miguel de, *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*, II vol., Edición (introducción, texto y notas) de John Jay Allen, Cátedra, Madrid, 1991.

BDD-V2068 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:21 UTC)

Cervantes Saavedra, Miguel de, *Iscusitul hidalgo don Quijote de la Mancha,* IV vol., traducere de Edgar Papu și Ion Frunzetti, cu un studiu intrductiv de G. Călinescu, Editura pentru Literatură, București, 1969.

Cervantes Saavedra, Miguel de, *Don Quijote de la Mancha,*II vol., traducere, cuvânt înainte, cronologie, note și comentarii de Sorin Mărculescu, cu un studiu intrductiv de Martin de Riquer, Editura Paralela 45, Pitești, 2004.

Danilov, *Repere ale paremiologiei românești*, Editura Moldova, Iași, 1997.

Dumistrăcel, Stelian, *Discursul repetat în textul jurnalistic*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2006.

Ruxăndoiu, Pavel, *Proverb și context*, Editura Universității din București, București, 2003.

BDD-V2068 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:21 UTC)